

Vygaudas Ušackas

# DIPLOMATINĖ MISIJA

— NUO SKUODO IKI BALŲŲJŲ RŪMŲ —





Vygaudas Ušackas

# DIPLOMATINĖ MISIJA

— NUO SKUODO IKI BALTŪJŲ RŪMŲ —



VILNIUS, 2025

Bibliografinė informacija  
pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų  
informacinės sistemos (LIBIS) portale *ibiblioteka.lt*

Pelnas, gautas už knygos pardavimus, bus skirtas  
Šv. Pranciškaus onkologijos centrai Klaipėdoje.

© Vygaudas Ušackas, 2025  
© Viršelis, Aleksandr Tiutiunikov, 2025  
© Leidykla VAGA, 2025  
ISBN 978-5-415-02832-0

## TURINYS

### SKOUDS—VILNIUS

- Nuo protėvių tremties neatsiejami vaikystės prisiminimai – 17
- Kraštas, kur prasideda Lietuva – 22
- Horizonte – Afganistano karo ūkas – 27
- Vilniaus gatvėse juntamas laisvės alsavimas – 29
- Mokslo siekis, bet nutiko Sąjūdis – 32
- Gatvėse prasidėjo naujos epochos istorija – 34
- Veiksmai, į kuriuos reaguodavo ir Sąjūdžio atstovai, ir komunistinis elitas – 37
- Tolesnė akademinė perspektyva – 39
- Kertiniai valstybės atkūrimo įvykiai – 41
- Po nepriklausomybės atkūrimo – išvyka į Oslą – 43
- Akademinis šuolis į Daniją – 46
- Ankstyvas sugrįžimas į Lietuvą – 47
- Netikėtas kvietimas – 49

## VILNIUS—BRIUSELIS

- Politinė valia integruotis į Vakarų demokratijos struktūras – 51
- Siekis neprasnausti Kopenhagos traukinio – 55
- Ilgalaikių šalies siekių kova prieš politines įtampas – 57
- Žmonės, vainikavę pirmąją diplomatinę misiją – 59
- Kas rūpinosi, kad diplomatinė misija klostytųsi sėkmingai – 63
- 1996 m. iš įvykių sūkurio Briuselyje į Vilnių – 65
- 1991–1999 metų diplomatija abipus protokolo – 68

## BRIUSELIS—VILNIUS

- Autoritetai ir mentoriai – 70
- Kaip Lietuva oficialiai išreiškė savo poziciją dėl narystės NATO – 75
- Prioritetai dirbant Politikos departamento direktoriaus poste – 78
- Lenkija ir politinį lauką kausčiusios įtampas – 83
- Užsienio politikos prioritetai prezidentu tapus Valdui Adamkui – 85
- Raktai diplomatiniam korpusui iš V. Adamkaus rankų – 87
- Vakariečių požiūrio kaitos įtaka Rytams – 89
- Vyriausiojo derybininko atsakomybė dėl stojimo į ES – 91
- Kodėl politiškai aktualios pareigos patikimos karjeros diplomatui? – 93
- Nusileisti vienur, bet išlošti kitur – 94
- Sutarimo ES dėl plėtros nebuvo – 96
- Europos valstybių kritiškas požiūris – 98
- Nekonvenciniai žingsniai stojant į ES – 99
- Drama, į valdžią atėjus Viktor Uspaskich, Rolandui Paksui ir Artūrai Paulauskui – 101
- Užsienio reikalų ministerijos vadovybės kaita – 102

## VILNIUS—VAŠINGTONAS

- Misija užtikrinti galingiausios karinės galios palaikymą stojimui į NATO — 103
- Pokyčiai Vyriausybėje, kloję pamatą diplomatinei misijai JAV — 109
- Įgaliojamųjų raštų įteikimas JAV prezidentui G. W. Bush — 112
- Santykių su JAV prezidento administracija stiprinimas — 116
- Žiniasklaida ir nuomonės formuotojai — 118
- JAV lietuvių bendruomenė — 123
- Lietuvių JAV indėlis — 127
- Kitų tautų bendruomenių įtaka — 130
- Pagiriamasis žodis žiniasklaidai už misijos sėkmę — 132
- Ekonominė diplomatija ir bendradarbiavimas su mūsų šalies verslu — 134
- Šeimos atvykimas — 137
- 2001 metų rugsėjo 11-oji — 142
- Dramatiškas įvykis Karibų jūroje — 143
- Integracija NATO: kaip vystėsi lemtingo sprendimo atomazga — 146
- Pasmerkimo sulaukęs karas Irake ir mūsų integracija — 148
- Lietuvą sukausčiusi įtampa dėl R. Pakso — 150
- Vidaus politikos krizės poveikis santykiams su JAV — 153
- Pirmojo JAV prezidento vizito į Lietuvą užkulisiai — 155
- Rusijos „minkštosios“ reagavimo priemonės — 160
- Palikome Valstijas — 162
- Diplomato karjeros viršukalnė — 164
- Atsisveikinimas su stipriai susigyventa šalimi — 165

## VAŠINGTONAS—LONDONAS

- Londonas: išeiviai, darbo migrantai, verslo ir kultūros bendruomenė, studentai — 167
- (Ne)ypatingo saugumo operacija — 168
- Premjeras David Cameron tapo Lietuvos draugu — 173

Naujų lietuvių klubų ir organizacijų atsiradimas Didžiojoje Britanijoje	– 176
Sporto diplomatijos, bendruomenių lankymo, verslo misijų, debatų praktikos	– 179
Konsulinių paslaugų renesansas	– 185
Niekur nedingusi šiuolaikinė vergovė	– 188
Didžiosios Britanijos rinka Lietuvos verslui – siekiamybė	– 190
Londonas kaip garsių oligarchų priebėga	– 192

## LONDONAS—VILNIUS

Metas, kai nereikėjo konkuruoti dėl dėmesio, tik jį valdyti	– 195
Spėlionės dėl politinės ateities	– 198
Konkretus pasiūlymas formuojant naująją Vyriausybę	– 201
„Valstybininkų“ klano legenda	– 205
Karas Gruzijoje, finansinė krizė, politinės įtampos	– 208
Nepatogi politinė komanda	– 211
Transatlantinių santykių stiprinimas, Rytų kaimynystė, integracija į europines struktūras	– 213
Karo Gruzijoje šokas ir geopolitinis sukrėtimas	– 215
Silpnoji to meto Gruzijos vieta	– 224
P. Porošenko pasveikinimas su paskyrimu	– 227
Lietuvų lankę garbūs užsienio svečiai	– 230
Sudėtingi istoriniai santykiai su Lenkija	– 234
Strategine kryptimi tapę Izraelis ir Palestina	– 239
Užsienio reikalų ministro prioritetai	– 242
Triuškinantis žmonių pasitikėjimas Dalia Grybauskaite	– 244
Prezidentės atnešta taktikos, planų, prioritetų kaita	– 248
CŽV kalėjimų byla	– 251
Įkaitų išlaisvinimas iš piratų nelaisvės	– 253
„Tango“ su A. Lukašenka	– 257
Laikotarpio klaidos kaip vertinga patirtis	– 260



## VILNIUS—KABULAS

- Laikas naujiems sprendimams – 262
- Naujas postas ES – 267
- Diplomatinė misija kaip ES užsienio politikos plėtra – 269
- Komandos formavimo peripetijos – 270
- Pasitraukimas iš konservatorių partijos – 272
- Afganistano istorinė retrospektyva – 273
- Briuselio biurokratijos ranka už tūkstančių kilometrų – 277
- Darbo, saugumo ir gyvenimo sąlygos ES atstovybėje – 279
- Septynių darbo dienų savaitė įtampos sukaustytoje šalyje – 283
- Apie korupciją ne iš diplomatų raportų – 286
- Realī Talibano įtaka – 288
- Galimybė užmegzti kontaktą su talibais – 291
- Papildomi saugumo testai – 294
- Komunikacijos apie karą ir taiką kanalai – 299
- Karinių ir diplomatinių korpusų sąlyčio taškai – 301
- Goro provincijoje dislokuoti Lietuvos kariai – 304
- Neįvykęs žmonos vizitas į Afganistaną – 306
- Slapta ir sudėtingiausia misija – 308
- Pasikėsiniai į mano gyvybę – 312
- Spekuliacijos dėl grįžimo į nacionalinę politiką – 315

## KABULAS—MASKVA

- Kremliaus nuostatos – 318
- Strigęs atrankos procesas – 319
- Afganistano patirties vertė diplomatiniam darbui – 322
- Pasirengimas diplomatinei misijai Rusijoje – 324
- 28-ioms šalims atstovaujančio diplomato fokusas – 331

Gyvenimo sąlygų skirtumai Maskvoje ir kitose diplomatinės misijos sostinėse	– 333
Pirmosios protokolinės ES ambasadoriaus darbo dienos Maskvoje	– 335
Nesutarimai ruošiant sankcijas Rusijai dėl Krymo aneksijos	– 337
Nuo iliuzijos apie ES ir Rusijos integraciją iki karo	– 341
Aižėjantys santykiai	– 344
V. Putin naratyvas dėl Ukrainos	– 350
Makabriška vizija apie bendradarbiavimą nuo Lisabonos iki Vladivostoko	– 352
Pirmoji iš 28-ių ES valstybių Kremlui užkliuvusi Lietuva	– 354
Rusijos visuomenės rengimas agresijai prieš Ukrainą	– 355
Informacinio karo verpetai	– 358
Kremliaus propagandos malūnas sukosi	– 360
Krymo okupacija	– 362
Mesianizmo ir religinio fanatizmo ištakos	– 365
ES sankcijos	– 367
Krepšinis su Kremliaus elito atstovais dieną po Mariupolio bombardavimo	– 370
Rusijos atsakomosios sankcijos	– 373
Paranojiškos ir kuriozinės situacijos	– 375
„Misija Sibiras“: ištakos, tąsa ir ekspedicijų sustabdymas	– 377
Boris Nemcov nužudymas	– 380
Paprastų rusų mitas	– 383
Neprotoliniai pokalbiai su V. Putin ir jo taksistas Gerhard Schröder	– 384
Ryškiausias V. Putin oponentas Michail Chodorkovskij	– 391
Rusijos oligarchų klanai ir jų sąsajos su V. Putin	– 397
VSD vadovo įspėjimas apie galimą naudojimąsi mano pažintimis	– 400
Diplomatinio atstovavimo Maskvoje pokyčiai	– 402
Esminiai iššūkiai ir pokyčiai Vakarų ir Rusijos santykiuose	– 405
Padarytos klaidos	– 407

## MASKVA—VILNIUS

Sprendimas grįžti į Lietuvą – 408

Kompleksiniai sprendimai, atsitraukiant nuo diplomatinės misijos – 411

Prezidentinė „Laiminčios Lietuvos“ programa – 413

„Demokratijos šventės“ fiasko – 416

Pasiūlymas tapti JTO generalinio sekretoriaus specialiuoju pasiuntiniu – 420

## LAIMINTI DIPLOMATIJA

Savybės, būtinos imantis diplomato amato – 422

Diplomatijos meno pamokos būsimiems diplomatams, kariškiams, politikams – 425

Didžiausią įtaką diplomato kelyje man padarę žmonės – 432

Asmenvardžių rodyklė – 435

# VYGAUDAS UŠACKAS

## Diplomatinės misijos



Laikas

Kryptis

1964 - 1991

SKOUDS



VILNIUS

1992 - 1996

VILNIUS



BRIUSELIS

1996 - 2001

BRIUSELIS



VILNIUS

2001 - 2006

VILNIUS



VAŠINGTONAS

2006 - 2008

VAŠINGTONAS



LONDONAS

2008 - 2010

LONDONAS



VILNIUS

2010 - 2013

VILNIUS



KABULAS

2013 - 2017

KABULAS



MASKVA

2017 - 2018

MASKVA



VILNIUS

1991 - 2024

LAIMINTI DIPLOMATIJA

## PRATARMĖ

Ši knyga mano mintyse brendo kelerius metus. Kai baigiau tarnybą Afganistane, keli žurnalistai iš Jungtinių Amerikos Valstijų supažindino mane su Holivudo režisieriumi, kuris išgirdęs pasakojimus apie mano tarnybos užkulsius, įvykius ir nuotykius, siūlė kartu parašyti scenarijų filmui apie Europos Sąjungos ambasadorių Kabule. Siūlymas atrodė labai viliojantis. Tačiau jau buvau beįžengęs į naują etapą – sutikau dirbti Europos Sąjungos ambasadoriumi Rusijoje. Buvo neįmanoma suderinti tiesioginio diplomatinio darbo su potencialiai įdomiu kūrybiniu projektu.

Kai baigiau tarnybą Maskvoje, geras bičiulis ir tolimas giminaitis Vytas Petrošius, per atstumą stebėjęs mano diplomatinę karjerą, primygtinai siūlė rašyti atsiminimų knygą. Bet po tarnybos Maskvoje vyko „Demokratijos šventė“, vėliau – etapas versle, lietuviškų šaknų turinčioje tarptautinėje korporacijoje. Ir vėl nebuvo kada pasileisti praeities labirintais. Ir tik pradėjęs privatų konsultavimo verslą, nutariau penktadalį savo laiko skirti knygai. Rezultatas – šie atsiminimai apie mano kelią nuo Skuodo iki Baltųjų rūmų. Kodėl ne iki Kabulo ar iki Maskvos? Todėl, kad didžiausias ir svarbiausias pasiekimas Lietuvai buvo narystė NATO ir ES. Šių sprendimų ir pasiekimų svarba dar geriau įsisąmoninama dabar, geopolitinių lūžių laikotarpiu.

Knygos tikslinė auditorija keleriopa. Pirmiausia, tai visi, besidomintys diplomatija, politika, šiuolaikine istorija, tarptautiniais santykiais, taip pat psichologija bei vadyba. Antroji grupė – būsimieji diplomatai, kariškiai, politikai ar norintys suvokti šių profesijų niansus. Norėčiau, kad perskaite

knygą jie pasakytų: „Jei eilinis jaunuolis iš Skuodo galėjo nueiti tokį diplomatinį kelią, aš galiu padaryti dar geriau.“ Ir trečioji, nors siaura, bet pati brangiausia man – tai mūsų su Loreta vaikų šeimos: Raimundas su Skaiste ir Paula su Jonu bei nuostabūs anūikai: Izabelė, Teodoras ir Bernardas. Apie pastarojo gimimą, beje, žinia mane pasiekė rašant antrąją šios knygos dalį. Todėl tikiu, kad anūkų sąrašas dar nėra baigtinis. Pakartotiniame leidime jį tikiuosi papildyti.

Viliuosi, ši knyga padės skaitytojui geriau suprasti kertinius mūsų – Lietuvos ir pasaulio – pastarųjų trijų dešimtmečių įvykius, kurių liudininku man teko būti.

Šio pasakojimo epicentre – vidaus politikos peripetijų, skandalų ir intri-gų poveikis Lietuvos tarptautiniam įvaizdžiui. Niekas neprasprūsta mūsų partneriams ir priešams pro akis. Diplomatinis korpusas ši poveikį patiria pirmasis, o aukščiausio lygio diplomatai tokiose situacijose turi ne tik valdyti rizikas, bet ir priimti itin greitus sprendimus.

Skaitytojas puslapiuose ras daugybę skirtingų istorijų. Apie beviltiškai atrodžiusį Lietuvos susipriešinimą su įtakingo JAV tyrimų instituto RAND politikos ekspertais, ilgainiui virtusį ištikima draugyste, kuri padėjo mums tapti NATO nariais. Apie pirmuosius šių laikų vergovės atvejus Didžiojoje Britanijoje ir tame kontekste nuskambėjusį būsimojo premjero David Cameron nusikalbėjimą apie „vienakojės lesbietes lietuves“, vėlgi, ilgainiui paver-tusį jį vienu ištikimiausių mūsų regiono advokatų.

Kaip laiku įvykęs pokalbis su A. M. Brazausko vertėju leido aiškiai iš-reikšti Lietuvos poziciją dėl NATO narystės. Kaip paskutinę minutę atšauktas R. Pakso vizitas JAV leido nesukelti tarptautinio skandalo. Kaip konfidencia-liai suvaldytas D. Grybauskaitės atsakymas susitikti su JAV prezidentu B. Obama, leido nepadaryti esminės žalos strateginei partnerystei su Va-šingtonu.

Apie tai, kaip Afganistane dėl žmogaus gyvybės teko įvykdyti sudėtin-giausią diplomatinę misiją – rinktis tarp formalių teisės normų paisymo ir žmogiškojo teisingumo.

Galiausiai mano tarnyba, atstovaujant ES Maskvoje, sutapo su neteisėta Krymo okupacija ir karu Rytų Ukrainoje. Ką tuo metu reiškė Briuselio biu-rokratų ir valstybių lyderių edukavimas apie tai, kad Putin pradėtas karas prieš Ukrainą yra karas prieš Vakarų civilizaciją. Skaitytojas įsitikins, kaip

sunkiai tuomet gimdavo ES sprendimai reaguojant į agresiją ir kokie kontroversiški jie buvo.

Knygoje atsirado ir mano vertinimai dėl konservatorių surengtos „Demokratijos šventės“ atomazgos, taigi nugulė ir atsakymai, kodėl atsisakiau siekti šalies prezidento posto kaip nepriklausomas kandidatas.

Pateikiu ir keturiolika pamokų „Laiminčią Lietuvos Diplomatiją“ kursiantiems šalies diplomatams, kurias sustygavau remdamasis savo ilgamete patirtimi ginant šalies nacionalinius interesus.

Rašydamas knygą rėmiausi savo archyvais, prisiminimais, žiniasklaidos pranešimais, kuriuos man padėjo išsaugoti tėvelis, suarchyvavęs net keturiolika bylų su laikraščių ir agentūrų pranešimų išskarpomis. Jau vien jo kruopštus darbas ir dėmesys sūnaus tarnybai buvo pakankama motyvacija parašyti šią knygą.

**2024 m. gruodžio 16 d.**





## NUO PROTĖVIŲ TREMTIES NEATSIEJAMI VAIKYSTĖS PRISIMINIMAI

Šeimos istorija man yra ypač svarbi, nes ji plėtė horizontą ir nuo mažumės skatino domėtis geografija bei politine istorija.

Gimiau Žemaitijoje, nors mano tėvai – aukštaičiai. Mane supo Skuodo gatvės ir gamta. Mama Teofilė Laimutė buvo kilusi iš Ukmergės rajono, tėtis Adomas Raimundas – iš Utenos krašto. Vasaros, kurias pamenu, pralėkdavo tarp Skuodo, Ukmergės ir už dvylikos kilometrų esančiame Obelių kaime. Močiutė Teklė dirbo Ukmergės turguje svarstyklių išdavėja, senelis Adomas – karuselių sargu. Mamos Danielių šeima buvo paprasti kaimiečiai. Turėjo mažą ūkį, daug obelių, kiaulių, karvių, vištų ir arklių. Šieną grėbti, pjauti, melžti karves, krėsti mėšlą, dirbti kitus smulkiuosius ūkio darbus – tai buvo mano parduotos vasaros. Senelis Juozas po kiekvienos vasaros darbų įteikdavo po „raudoną rublį“, – taip nuo vaikystės įpratau uždirbti ir taupyti.

Tėvai, prisibijodami režimo, apie praeitį kalbėdavo nenoriai. Iš mamos apie praeitį girdėjau tik kelis epizodus. Kai sykį vasarą nuvykome į Šventąją, paplūdimy su broliu išvydome ant jos rankos žaizdą. Nenoromis motina pasipasakojo, kad diafragmoje tebėra įstrigusios dvi kulkos, pataikiusios per sribų ir partizanų, jos pusbrolių, susišaudymą giminaičių Danielių namuose, Obelių kaime, 1948 metais, kai jaunimas šventė Angelų sargų dieną.

2000-aisiais su mama aplankėme tą vietą. Kartu buvo ir mano vaikai Raimundas bei Paula. Ten tuo metu gyveno mamos giminaitė Alvyra. Mama

Su pusbroliu Daliumi Daruliu ir seneliais dvarininkais – Adomu ir Tekle Ušackais prie šeimos Bajoriškių dvaro griuvėsių. Utenos rajonas, 1970 m.



paprašė nukloti kilimą, po kuriuo išvydome kulčių išraižytas grindis. Vaikams, kaip ir mums su Loreta, tai padarė neišdildomą įspūdį. Kalbėdama apie karą, mama dažnai lygindavo vokiečių ir rusų kareivių elgesį. Pasak jos, vokiečiai būdavę mandagūs, vaikams dalindavę saldinius. O štai rusų kariai – vulgarūs ir šiurkštūs. Tačiau ir vieni, ir kiti apvogdavę taikius ūkininkus, pasisavindavę pieno, dešrų ar lašinių.

Vis dėlto Ukmergė, Obeliai ir kasmetinės išvykos į Ušackams priklausančią Bajoriškių dvarą Utenos rajone buvo man srauniausias istorijos pažinimo šaltinis. Tėčio šeima, Ušackai, buvo ir mano krikštėviai, ir tai būtų dabar neįprasta, o anuomet – gyvenimo realija. Kai gimiau Skuode 1964 metais, tėvai vengdami viešumo pakrikštijo mane Ukmergėje, Šv. apaštalų Petro ir Povilo bažnyčioje, palaiminus močiutei ir seneliui. Tad jų širdžiai buvau artimiausias anūkas, kuriam gyvenimo pamokų negailėta.

Seneliai pasakodavo viską, ir apie Smetonos laikų gyvenimą, ir apie Sibiro tremtį.

Kasmet su seneliu prasukdavome vežimu pro Andrioniškį, iš kur buvo kilusi jo gimtinė ir šventoriuje palaidotas mano prosenelis Adomas Ušackas, žymus krašto mecenatas, parėmęs vietos bažnyčios statybą. Iš ten po to važiuodavome į Skiemonis, mano močiutės gimtinę, Rinkevičių giminės Smaltiškių dvarą, kur gimė mano tėtis. Ten ir šiuo metu vienas iš dvarų atstatytas kaip Skiemonių šaulių namų dalis. Galiausiai traukdavome į Bajoriškius, kur

sovietų laikais Ušackų dvare buvo Vilniaus grąžtų gamyklos poilsio bazė ir kolūkio žemė. Senelis, išlipęs iš vežimo, eidavo per laukus ir pasakodavo, kad tai esanti ne kolūkio, o Ušackų žemė. Galiausiai 1997 metais mes ją ir susigrąžinome.

Pats senelis baigė Panevėžio gimnaziją, o jo tėvai, ūkininkai, atkakliai investavo į savo sūnaus mokslą. Todėl ir aš nuolat girdėdavau šeimoje, kad mokslas esąs kelias į gyvenimą.

Savo palėpėje senelis iki pat mirties saugojo tarpukario herbą su Vyčiu. Dalis sienos ten visada buvo užgaubta brezentu, o jį nuėmus pasirodydavo žaliame fone raudonas Vytis. Ten pat kabėjo ir laiko nublukinta Trispalvė. Kadangi jis tarnavo Smetonos kariuomenėje, pamenu ir šūsnį nuotraukų iš ano meto kariuomenės, jo pasakojimus...

Tačiau pasakojimai apie tarpukarį neužimdavo tiek laiko, kiek apie Sibiro tremtį. Močiutė, puikiai pamenu, dainuodavo tremtinių dainas, o vakarais leisdavosi pasakoti apie jūdviejų atskyrimą. Apie tuos laikus, kai ji nežinojo, kad senelis ištremtas į Rešotų lagerį Krasnojarsko srityje, o močiutė iš Naujosios Vilnios su vaikais – mano tėčiu ir seserimi Irena – išvežti į Altajaus kraštą. Tačiau seneliai visada liepdavo daryti skirtumą tarp režimo ir prastų žmonių, nes būtent šie pirmaisiais metais davė prieglobstį ir dalijosi maistu. Tai padėjo jiems išgyventi.

Su senelių tremtimi susijusi ir dar viena tragiška istorija. Žymaus Lietuvos režisieriaus Arūno Matelio senelio brolis Juozas Kanapeckas 1941 metų birželio 13 dieną svečiavosi pas mano senelius. Tarėsi, kaip Adomas Ušackas finansuos ir keis Daugailių mokyklos stogą. Tuo metu į namus įsiveržė NKVD ir pakišo sprendimą, jog visa Ušackų šeima turinti būti ištremta. Mokyklos direktorius Juozas Kanapeckas mano senelius užstojęs, susiginčijęs su saugumiečiais. Todėl jį kartu suėmė ir ištremė, nors jo ir nebuvo tremiamųjų sąrašuose. Į tą patį Rešotų lagerį, kur jis ir mirė.

Tuo metu beveik visa gausi senelio giminė dar prieškarium buvo spėjusi pasitraukti į Vakarus – Lenkiją ir Kanadą, tad senelis buvo ištremtas į Sibirą vienas. Pamenu, kai gaudavome siuntinį, dalis daiktų būdavę suvynioti į „Draugo“ ir „Tėviškės“ laikraščius. O kiekvieną vakarą jis liepdavo uždaryti langus ir įjungdavo traškantį „Amerikos balsą“ ir Vatikano radiją. Jei gerai pamenu, nuo 18 val. klausydavomės Vašingtono, nuo 19 val. persijungdavome Vatikano radiją. Nors langai būdavo uždaryti, garsas sklisdavo per visą

Su seneliu Adomu mus siejo itin artimas ryšys. Jo pasakojimai apie „smetoninę“ Lietuvą, Bajoriškių dvarą, tremtį į Sibirą bei arši sovietų valdžios kritika formavo mano vertybes ir pasaulėžiūrą. Ukmergėje prie senelių namo 1972 m.



gatvę. Kaimynai puikiai žinojo, ką daro Ušackas, o jam tai būdavo „iki lemputės“. Toks jis buvo. Geriausias tokio būdo pavyzdys – tai senelių auksinės vestuvės, kai vasarą į šventę Ukmergėje susirinko pusšimtis žmonių. Senelis pasiruošė kalbą, atsistojo ir išdėjo viską, ką galvoja apie „svolačių Staliną ir komunistų valdžią“ ir „kaip gerai gyvenosi smetoninėje Lietuvoje“. Mes, vaikai, klausėmės sulaukę kvapą, o kai kurie svečiai stojosi ir pamažėle traukėsi iš užstalės, nes pasijuto nejaukiai ir bijojo pasekmių iš tuometės sovietinės valdžios.

Prieš karą bajorų kilmės Ušackai buvo pasiturintys žmonės, vieni didžiausių dvarininkų Utenos krašte. Jie turėjo nepriekaištingą reputaciją, buvo mylimi žmonių. Ištremti jie prarado viską, tačiau pargrįžę atkuto. Senelio prisiminimus apie trėmimus, kuriuos užrašė Ukmergės žurnalistė Danutė Šilininė knygoje „Testamentas ukmergiškiams“, dažnai cituodavau „Misija Sibiras“ dalyviams: „Iš tūkstančio gal ir išlikome koks šimtas... Kiekvieną rytą tekdavo po 12–15 vyrų užkasti. Mirusius išrengdavo nuogai, pakinkydavo karves į vežimą, sukraudavo kaip malkas vieną ant kito. Ir jokio ženkle, kad tu buvai žmogus, gimei, augai Lietuvoje, medelį, alyvą, obelaitę kadais sodinai... Tuos, kurie negalėdavo atsikelti nuo išsekimo, lagerio virši-

ninkas griuvinėjančius sustatydavo į eilę ir *tracht, tracht* į kaktas. O tada su neslepiamu pykčiu paniekinamai iškošdavo: *Zaberite, sobaki* (rus. „Susirinkite, šunys“).

Grižęs iš Sibiro senelis Adomas dirbo paprastu kelininku, vėliau pasistatė naujus namus. Tačiau neapykanta sovietų valdžiai išliko. Senelis niekada neskaitė sovietinių laikraščių, nežiūrėdavo jų televizijos.

Jis buvo ypač pamaldus, lenkas, iš kilmingos bajorų giminės. Gerai pamenu, kai atkūrus nepriklausomybę į Lietuvą atvyko žymus lenkų profesorius Bogdan Witold Szlachta. Lenkijos vyriausybės prašymu pirmaisiais nepriklausomybės metais jis vyko į Rytų Lietuvą pasidomėti lenkų mažumos padėtimi. Tai sužinojęs, pakviečiau jį pas savo senelį, kuris jau gulėjo lovoje. Abiem paprašius arbatos, trumpam palikau juos vienudu, o grįžęs išvydau, kaip profesorius laiko senelio ranką ir abiem per skruostus rieda ašaros. Vėliau jo publikuotame straipsnyje perskaičiau eilutes apie 95-erių Adam Uzacki, prie lovos laikydavusį lenkišką maldaknygę, kurią nusivežė į Sibirą ir parsivežė iš jo. Kalbėjusį be akcento autentiška lenkų kalba.

Didžiausi iš to meto man reikšmingi reliktai yra Bajoriškių dvaro griuvėsiai, žemė, miškas, ežerėliai, prisiminimai ir juos įamžinusios nuotraukos. Kai senelius ir tėtį ištrėmė, žmonės išsidalijo dvaro baldus. Tačiau kai žemę atgavome, žmonės ėmė gražinti mums pasiimtus daiktus. Tad dabar mūsų sodyboje tebestovi ano meto stalas, kėdės, laikrodis. Vaikystėje senelis sugėbėjo man įdiegti ypatingas vertybes dėl šeimos bei Nepriklausomos Lietuvos, todėl kažkaip tikėjau, kad mes žemę susigrąžinsime. Sudegusio dvaro atstatyti nebesugebėjau, bet pastačiau tris sodybas, dviejose iš kurių mes ir vaikai dabar gyvename. Vien tam, kad čia išliktų Ušackų šeimos šaknys, vaikams, anūkams ir ateities proanūkiams perduotumėme ir tausotume tai, ką sukūrė mūsų bočiai. Čia visa moderniosios Lietuvos istorija: smetoninė Lietuva, sovietinė okupacija, Sibiro trėmimai, Laisvė ir Nepriklausomybė, ES ir NATO narystė.

## KRAŠTAS, KUR PRASIDEDA LIETUVA

Mano tėtis buvo tremtinys, o mamos šeima – partizanai. Todėl baigęs statybos technikumą Vilniuje tėtis mamą susitiko Ukmergėje. Kai buvo pasiūlytas paskyrimas dirbti, jiedu nutarė važiuoti kaip galima toliau nuo Ukmergės ir Utenos. O toliau nei Skuodas ir nebėra jau kur.

Taip jie atsidūrė mano gimtine tapusiame Skuode – ten, kur prasideda Lietuva. Čia tėtis įsidarbino statybos inžinieriumi, vėliau tapo statybos organizacijos vadovu, o mama visą laiką buvo pradinių klasių mokytoja ir dirbo šį darbą 44 metus. Tėvuko vadovaujama statybos remonto organizacija iš esmės Skuodą po karo atstatė. Iki šiol skuodiškiai juos prisimena ir geru žodžiu mini.

Jie nieko neslėpdavo, tačiau apie tremtį ir pokario partizaninį pasipriešinimą patys daug nepasakodavo. Matyt, nenorėjo, kad mes per jauni pradėtume politikuoti su draugais ar mokykloje apie smetoningą Lietuvą ir sovietinę okupaciją. Juolab jiems atrodė, kad pakankamą nepriklausomos Lietuvos prisiminimų dozę gaudavome kaskart aplankę senelį Ukmergėje.

Taip greičiausiai tolesnį kelią ir nuklojo kritinis mąstymas, kuris formavosi ne sovietinės propagandos bei ugdymo sistemoje, o per ryšį su seneliais, jų atsiminimais ir gyvas pamokas. Pamenu, 10-oje klasėje išėjo Leonid Brežnev trilogija „Mažoji žemė“, „Atgimimas“ ir „Plėšiniai“. Mokykloje mums liepė visa tai skaityti, o paskui atpasakoti raštu. Apie tai, kaip vyko karas,



Ušackų šeima: (iš kairės) Mama Teofilė Laima, tėvas Raimundas Adomas, aš su žmona Loreta, dukra Paula su žentu Jonu Urbonu, sūnus Raimundas su marčia Skaiste, brolis Eugenijus su žmona Verute. 2018 m. liepos 13 d. švenčiant tėvuko 90-metį mūsų šeimos mėgstamoje „Kūrėnų užkeigoje“, Ukmergės rajone.

pokarinis atstatymas, Kazachstano žemių įsavinimas. Skačiau ir supratau, kad tai neturi nieko bendra su tuo, ką man pasakojo seneliai.

Iš senelio aš negirdėjau, kad tai būtų šlovingas laikas. Tai būtų Lietuvos valstybės nepriklausomybės praradimas, žmonių kančių ir netekčių metas. Todėl mane primestinis dvilypumas ėmė erzinti. Erzino tai, kad ir siunti-

niais mus pasiekdavusioje išėivijos spaudoje, kurią skaitydavome atsargiai išlyginę lygintuvu, turinys visiškai skirdavosi nuo to, ką girdėdavome kasdienybėje. Todėl ėmiau skaityti ir domėtis daugiau.

Baigdamas vidurinę, buvau ĩnikęs ĩ istoriją ir geografiją, o galiausiai užsiġeidžiau suprasti ir studijuoti teisės mokslą. Tėtis mane labai atkalbinėjo, iki paskutinės minutės. Tačiau užsispyriau žemaitiškai.

11-oje klasėje su bendraklasiu Arvydu Budrikiu išvykome ĩ Vilnių, ĩ atvirąsias universitetų dienas. Vilnius man tapo atradimu. Buvau jį matęs keletą kartų, kai lankėme prie Žaliųjų ežerų gyvenanti tėčio pusbrolią Raimundą Karosą ir jo šeimą, kur augo ir dabartinis Europos parko ĩkūrėjas Gintaras, mano antros kartos pusbrolis. Tos kelios dienos Vilniuje, kurias tuomet praleidome su Arvydu savarankiškai, padiktavo naujų pasirinkimų.

Kaip ir minėjau, tėtis primygtinai ragino rinktis civilinę statybą, tačiau mane traukė ĩ kitą gatvės pusę, Vilniaus universiteto Teisės fakultetą. Ten supratau, ko noriu, nes studijos apėmė viską, kas mane tuo metu labiausiai domino, – teisę, istoriją ir filosofiją.

Tuo metu politikos mokslų nebuvo. Tais laikais juos pakeitė „mokslinis komunizmas“, nieko bendra neturėjęs su demokratija ir teise. O mane kaip tik ir domino valstybė bei teisė. Domino paieškos, iš kur kyla valstybė. Tapatinau šitą klausimą su istorine Lietuva. Žinojau, kad nepriklausomos Lietuvos nėra, bet ir žinojau apie neteisėtą sovietų okupaciją. Per istorinės raidos, valstybės ir jos piliečių tarpusavio santykio apmąstymus man formavosi aiški ateities mokslo perspektyva.

Nors ir buvau užsispyręs, dabar reikia pripažinti, stodamas ĩ universitetą tapau balta varna.

ĩ mano trokštamą specialybę pretendavo garsių prokurorų, politikų, teisininkų, aukštų pareigūnų vaikai. O aš, atvykęs iš atokios provincijos, regis, buvau tik antras skuodiškis, per kelis dešimtmečius pretenduojantis ĩ Vilniaus universiteto Teisės fakulteto diplomą. Tačiau visa tai virto dar vienu stimulu kažką ĩrodyti.

Stojamiesiems rengiausi nepakeldamas galvos nuo knygų. Istoriją, anglų kalbą, lietuvių kalbą išlaikiau gerai. Ir tuomet tas nelemtas pokalbis. Po jo savęs sąrašuose aš neradau. Siaubingai nusivyliau ir ĩ Skuodą *partranzavau* ĩpykęs. Buvau tikras, kad koją man pakišo anglų kalba, kurios lygiu tikrai neprilygau Vilniaus ar Kauno mokyklų abiturientams.





Krepšinis mane lydėjo nuo Skuodo po visas diplomatinės tarnybos sostines. Nuotrauka gimtinėje su visų laikų geriausios Skuodo komandos draugais (iš kairės): Vidmantu Vaškiu, treneriu Petru Vyšniausku ir Rimantu Petrulevičiumi. 2020 m. liepa, „Ambasadoriaus V. Ušacko krepšinio turnyras“ Skuode.

Tačiau tomis dienomis tėtis papasakojo, jog pažįstamas milicininkas jį iš anksto perspėjęs, esą manęs stojamuosiuose laukianti nesėkmė. Dėl praeities, dėl to, kad esu tremtinio sūnus.

Įpykau taip, kad pasižadėjau sau nenusileisiąs ir savo tikslą pasieksiąs. Todėl iš karto ėmiausi lankyti papildomus anglų kalbos kursus. Tiesa, tuomet jau buvo aišku, kad bent metus man reikės praleisti be mokslo. O tai buvo nelengva, nes visi draugai kur nors įstojo. Arvydas Budrikis įstojo į VISI (dabartinis Vilniaus Gedimino technikos universitetas). Mano artimiausias vaikystės draugas, kaimynas Viktoras Mamonovas, irgi ten pat. Krepšinio komandos draugai Vidmantas Vaškys su Rimantu Petrulevičiumi atrado savo vietą Kaune, Kūno kultūros institute. Skuode likau vienas.

Kilo mintis pradėti dirbti, pratempti iki pavasario, kol rasis kita galimybė stoti.

Įsidarbinau dažytoju. Dirbau Pabrėžų brigadoje – su penkiais broliais, greitakalbiais žemaičiais. Pamenu, kai dažydavome privačius namus, jie man pasakodavo, koks žydas čia kada gyveno – amatininkas, batsiuvys ar bakalėjininkas. Staiga suvokiau tai, apie ką niekad os ir nenutuokiau. Kad buvo ir žydiškoji mano miesto pusė. Tai buvo atradimas.

Tačiau čia reikia pripažinti, kad tie metai buvo velniškai geras laikas. Dirbau dažytoju nuo ryto iki vakaro. Per mėnesį gaudavau tiek, kiek mama per tris. Tai buvo didžiuliai pinigai jaunam žmogui be įsipareigojimų. Tai ką, nuo pirmadienio iki penktadienio sau darbuojuosi, o penktadienį vakare – autobusu pas draugus į Kauną.

Buvau ypač laukiamas pinigų stingančių studentų, mat į Kauną atvykdavo turtingas dažytojas, nieko draugams negailėdavęs. Tačiau vasara baigėsi ir rudenį gavau šaukimą į sovietinę armiją. Radau jį pašto dėžutėje pirmas, suplėšiau ir išmečiau. Tuomet atėjo antras šaukimas, ir vėl jo atsikračiau. Tačiau po to žinia pasiekė tiesiai tėvus, esą privalau prisistatyti į komisariatą, priešingu atveju – baudžiamoji atsakomybė dėl karinės tarnybos vengimo.

## HORIZONTE – AFGANISTANO KARO ŪKAS

Tuo metu informacijos apie karą Afganistane būta nedaug. Žinojome, kad kažkas vyksta, tačiau žinios iš ten buvo dozuojamos. Todėl ne, man nerimo dėl to nekilo. Ir komisariatai pasakė, jog būsiu siunčiamas į Baltarusiją. Tai suteikė palengvėjimą ir tėvams, nes šie nerimavo labiau, – mat dalis skuodiškių jau buvo išsiųsti į karo veiksmų zoną. Pagalvojau, puiku, visai netoli Lietuvos. Išvykome autobusu į Vilnių, dabartinį Krašto apsaugos ministerijos pastatą. Laukėme tolesnių veiksmų. Į mūsų patalpą įėjo vadinas pirklys, besirenkantis rekrūtus, ir tuomet visi susižvalgėme: nors tik gegužės mėnuo, jis jau gerokai įdegęs. Tai buvo pirmas signalas sunerimti. Antrasis aplankė išgirdus, jog važiuosime į oro uostą. Į oro uostą, kai Baltarusija juk visai čia pat. Ir sunkvežimiu jau riedant į oro uostą uždaviau tiesų klausimą kapitonui: kur mes vykstame? Išgirdau atsakymą, kad ten, kur karšta. Į Afganistaną. Pirmiausia į Tadžikistaną, jaunojo kario kursų stovyklą. O tuomet į Afganistaną. Persmelkė siaubas. Pamenu, kišenėje turėjau 15 kapeikų, tad iš Vilniaus oro uosto paskambinau mamai.

Atskridęs į Almatą supratau, kad turiu ko nors imtis, nes tolesnė perspektyva nežavėjo ničniekuo. Čia turbūt pirmą kartą pravertė mano diplomatinis talentas. Susidraugavau su kapitonu. Apėjau kitus su kepure, sumetėme, kiek kas turėjome pinigų, nusipirkome alaus ir degtinės. Traukinių stotyje susėdome ir jį nugirdėme. Žmogelis taip nusigėrė, kad pramiegojo mūsų

traukinį, turėjusį vežti į karinio rengimo stovyklą. Jau traukiniui išvykus nubudęs, šis persigando ir nežinojo, ko imtis. Iš štabo – skirtingi nurodymai. Kito traukinio reikėjo laukti dar tris paras. Kadangi vykome pašto traukiniu, kelionė užtruko dar tris ar keturias paras. Pavėlavę buvome išskirstyti ne pagal pirminį planą. Taip mane išsiuntė ne į Afganistaną, o į Karagandą. Aš ir dar dvidešimt penki lietuviai tapome laimės kūdikiais, kitaip būtume patekę tiesiai į Afganistaną, kur nežinia, kaip toliau būtų klostęsi įvykiai. Tiesa, Karagandoje mus išskirstė į skirtingus dalinius ir aš likau vienas to šaukimo lietuvis „autobate“.

Diskriminacija kariuomenėje dėl didžiulio tautinio susipriešinimo gimdė įtampą. Smurtas tarp rusų, kaukaziečių, kazachų, baltų buvo dažnas reiškinys. Kaip ir patyčios, žeminimas. Pamenu, kaip kartą savo darbą plauti indus permesti man panorusį vyresnį kareivį pasiunčiau toli ir buvau taip sumuštas, kad pabudau medicinos punkte. Tačiau puikiai žinojau, kad nesileisiu žeminamas, todėl visada, net jei ir tekdavo stoti prieš kelis „senius“, *kaldavau* atgal. Tad ilgainiui nusipelniau pagarbą ir nuo to laiko niekas prie manęs nebekibdavo.

Pirmas pusmetis buvo sudėtingesnis, tačiau po to man vėl nusišypsojo sėkmė. Vienas lietuvių, pavarde Šileika, iš Kėdainių, buvo gavęs puikią tarnybą – vežioti papulkininkį džipu. Nežinia, kas ten nutiko, tačiau tasai Šileika prasižengė ir tarnybos neteko. Bet papulkininkiiui jis taip patiko, kad pagėidavo kito lietuvio. Taip atsirinko mane. Beje, tas papulkininkis, pavarde Ivanovas, buvo teisėjas, kuriam papasakojau, kad dedu pastangas studijuoti teisę. Tai dar labiau palengvino mano tarnybą. Vežiojau jį po skirtingus kalėjimus, tribunolus. Atstumai buvo nemaži, bet tarnyba – nesudėtinga.

Apskritai į šią patirtį žiūriu su anokia romantika ar nostalgija, ypač dėl to, kad tai buvo okupacinė kariuomenė, tačiau tai buvo ir sunki mokykla, leidusi man sustiprėti fiziškai ir ugdytis emocinį atsparumą.

Todėl mano sūnui Raimundui tuoj po Krymo aneksijos, 2014-ųjų pavasarį, priėmus sprendimą eiti savanoriu į jau nepriklausomos Lietuvos kariuomenę, buvau pirmasis palaikantis jo tokį sprendimą. Ne tik dėl to, kad be galo tuo didžiavausi, bet ir žinojau, kad šiuolaikinė, moderni kariuomenė duos jam daugiau, nei davė man: komandiškumo, tvirtumo ir moralinio atsparumo.

## VILNIAUS GATVĖSE JUNTAMAS LAISVĖS ALSAVIMAS

Grįžau. 1985-aisiais Lietuvos gatvėse atšilimo dar nebuvo justi, *perestroika* dar nebuvo prasidėjusi. Pirmieji atšilimo ženklai ėmė rasti šiek tiek vėliau. Pirmiausia iš to meto pamenu 1987 metų rugpjūtį Lietuvos laisvės lygos surengtą mitingą prie Adomo Mickevičiaus paminklo. Tačiau tomis dienomis mus, kaip ir daugelį kitų studentų, galbūt sąmoningai, išsiuntė į bulviakasį. Tik grįžę iš Panevėžio rajono sužinojome, kas įvyko. Norėjosi nusigrauzti nagus, nes tikrai būtume dalyvavę.

Tačiau tai apie vėlesnį laiką. Sprendimus reikėjo daryti dabar. Abejonių, kur noriu stoti, nebuvo. Ėjau tuo pačiu keliu, tik šįkart tapo šiek tiek paprasčiau, nes pagal tuometę tvarką po armijos pakakdavo išlaikyti stojamuosius egzaminus ir būdavo suteikiama pirmumo teisė per stojamuosius. Egzaminams, žinojau, kad pasiruošiu, ir juos išlaikysiu. Atvykau į Vilnių, kur susipažinau su dabartiniu ambasadoriumi Renatu Norkumi, gyvenusiu gretimame name, kur tuomet apsistojau. Kartu su juo vykome į konsultaciją, kuri buvo rengiama prieš egzaminus, suteikiant stojantiesiems tam tikras gaires.

Kaip ir galvojau, taip ir įvyko. Egzaminus išlaikiau ir tapau antruoju skuodiškiu, įstojusiu į Vilniaus universiteto Teisės fakultetą. Gavau bendrabutį Saulėtekyje ir apsigyvenau Vilniuje. Vienu kambariu dalinomės su dabartiniu teisės profesoriumi Egidijumi Šileikiu. Jis buvo „pelėda“, o aš – „vieversys“, taigi puikiai subalansavome savo kambario ritmą. Egidijus

egzaminams ruošdavosi iki trečios valandos ryto, o aš mokytis kildavau ketvirtą. Taip vienas kitam netrukdydavome. Vėliau kambariškai keitėsi. Po Egidijaus gyvenome su dabartiniu „Palangos“ viešbučio savininku Kęstučiu Gecu. Šalia mūsų įsikūrė vienas iš „Dviračio“ brigados steigėjų Remigijus Preikšaitis. Tad visiškai įprastu reiškiniu mūsų kambary virto koncertinės Arūno Valinsko ir Gintaro Ruplėno repeticijos.

Užklasinė veikla savo ruožtu, tačiau ir į lauktuosius mokslus pasinėriau stačia galva. Penkeri metai buvo dinamiški, nes stengiausi išnaudoti visas galimybes. Po trejų metų turėjome rinktis specializaciją – iš baudžiamosios, civilinės ir valstybės teisės. Suprantama, aš pasirinkau pastarąją.

Tačiau įdomių patirčių buvo ir iki tol. Kadangi atvykau iš Skuodo ir neturėjau pasiturinčių tėvų rankos ant savo peties, pasiryžau užsidirbti pragyvenimui. Įsidarbinau visuomeniniu prokuroro padėjėju. Prokuroras, pamenu, pavarde Kolesnikovas, buvo ypatingų bylų tyrėjas – žmogžudysčių, savivžudybių ir panašiai. Gerai pamenu, kai Naujininkuose moteriai iškritus per devinto aukšto balkoną vykome kartu į skrodimą, kartu atlikome kitus tiriamuosius veiksmus. Buvo įdomu, tačiau ir sudėtinga. Juolab mane traukė kita teisės sritis.

Ketvirtame kurse padariau pasirinkimą ir susiaurinau savo interesų lauką iki valstybės ir teisės. Taip, kaip seniai ir norėjau. Pasirinkau valstybės bei teisės filosofijos istoriją. Pastarosios profesoriumi buvo katedros vedėjas, mano mentorius prof. Zenonas Namavičius.

Tuo metu vis stipriau įsigalinti *perestroika* leido domėtis platesne sritimi nei iki tol. Kadangi pasitaikė galimybė ir buvau prof. Z. Namavičiaus paragintas, užsiėmiau Amerikos demokratijos tyrinėjimu, jos ištakų paieškomis.

Vilniaus universitetas artimai bendravo su Krokuvos Jogailos universitetu. Į Lietuvą atvykęs profesorius Bogdan Szlachta buvo konservatyvaus liberalizmo idėjų šalininkas ir rašė darbą apie Friedrichą Augustą von Hayeką. Vėliau šio filosofo idėjomis jis užkrėtė ir mane, ir dabartinius profesorius Alvydą Jokubaitį, Aleksandrą Dobryniną, Algį Degutį bei kitus liberalios-konservatyvios minties Lietuvoje puoselėtojus.

Jo darbus aš perrašinėdavau ir versdavau į lietuvių kalbą – apie laisvą rinką, apie Adam Smith „nematomą ranką“, apie valstybės pareigą užtikrinti žmonėms asmeninę laisvę, apie laisvosios rinkos įtaką ekonomikos augimui. Taip nuosekliai priartėjau prie savo teisės ir valstybės herojaus – Thomas

Jefferson, vieno iš Jungtinių Amerikos Valstijų tėvo įkūrėjo, Nepriklausomybės akto autoriaus, idėjų ir palikimo.

Paskutinius dvejus studijų metus nuosekliai gilinausi būtent į jo darbus, taip pat į viską, kas formavo jo pasaulėžiūrą bei įkvėpė kitus to meto teisės, politikos ir ekonomikos filosofus. Tai buvo švietėjų epocha, ypač Adam Smith, Montesquieu, Jean-Jacques Rousseau bei jiems įtaką dariusių anglosaksų: John Locke, Thomas Hobbes, taip pat Edmund Burke – politikos ir ekonomikos konservatyvizmo ir liberalizmo pradininkų. Perskaičiau apie tai viską, ką radau Vilniaus universiteto, Mokslų akademijos ir kitose bibliotekose. Suprantama, lietuvių kalba knygų nebuvo, anglų – beveik nebuvo, o rusiški vertimai dvelkė savita interpretacija, kuri varė į neviltį. Todėl vėlgi pagelbėjo Krokuvos Jogailos universiteto profesorius B. Szlachta, kuriam pakvietus jau „sovietinio atšilimo“ laikotarpiu, 1989–1990 metais, ketvertą savaitių klausiau profesoriaus paskaitų, o vėlyvais vakarais kopijuodavau šimtus puslapių iš minėtų filosofų knygų anglų kalba. Visą surišdavau ir veždavau per sieną į Vilnių skaitymui ir studijoms.

Darbo procesas buvo įdomus tuo, kad reikėjo lyginti skirtingas politines idėjas, jas analizuoti bei daryti išvadas, kaip skirtingos filosofinės mokyklos paveikė T. Jefferson pasaulėžiūrą ir jo teisinę mintį. Žymėjau pastabas ir savo idėjas, kurias vėliau apibendrinau savo baigiamajame darbe. Jį apsigyniau su pagyrimu, nesupeiktas ir kandaus recenzento profesoriaus Egidijaus Kūrio.

Tuo metu prasidėjo *perestroika*, ir man savaiame norėjosi galvoti, mąstyti, idėjas iš knygų perkelti į gyvenimą ir ten pritaikyti.

Tai išskirtinės reikšmės įžvalgos apie tai, kaip ES bandė susidoroti su vis didėjančiais šių laikų iššūkiais – ne tik Afganistanu, bet ir revanšistinių užmojų turinčios Rusijos iškilimu. Vygaudas Ušackas buvo ne tik labai svarbus šių įvykių liudininkas – jis buvo pagrindinis veikėjas.

**CARL BILDТ,**

BUVĘS ŠVEDIJOS MINISTRAS PIRMININKAS IR UŽSIENIO REIKALŲ MINISTRAS

Vygaudas ėjo aukštas diplomatinės pareigas Lietuvoje ir ES. Kol buvo Lietuvos ambasadoriumi JAV, glaudžiai bendradarbiavome, siekdami Lietuvos įstojimo į NATO ir ES. Vygaudas yra ryškus, iškalbus, įdomus, darbštus ir nuoširdus žmogus, jis – savo gimtojo Skuodo miesto pasididžiavimas. Vygaudo gyvenimą galėtume laikyti įgyvendintos amerikietiškos svajonės pavyzdžiu, tačiau šis pavyzdys – iš Lietuvos.

**JOHN SHIMKUS,**

JAV ATSTOVŲ RŪMŲ NARYS 1997–2021 M.

Neįkainojamos pamokos karo profesionalams, diplomatom ir politikos lyderiams, kurių galima pasimokyti iš to, kaip meistriškai ambasadorius Vygaudas Ušackas suvaldė opias problemas Afganistane ir Rusijoje. Afganistane visi mokėmės jam būdingo holistinio požiūrio, gerai sukalibruotų politinių instinktų ir vertinimų, kurie... kartu su jo, kaip žmogaus, atvirumu ir draugišku būdu... leido jam pasiekti išskirtinės didžiausio ir įvairiapusiškiausio karinio aljanso istorijoje vienovės. Nepaisant galutinio rezultato, jis įveikė daugybę kliūčių, siekdamas spręsti svarbiausius klausimus, todėl jo lyderystė yra sektinas pavyzdys ir nusipelno pagyrų.

**JOHN W. NICHOLSON JR.,**

JAV KARIUOMENĖS DIMISIJOS GENEROLAS, BUVĘS NATO IR JAV PAJĖGŲ AFGANISTANE VADAS

Iš sovietmečio išsilaisvinęs Lietuvos jaunimas pasiekė tarptautinės politikos aukštumas. Vygaudas Ušackas parašė asmeninius prisiminimus, kurie virsta tarptautinių santykių istorijos dalimi. Tai knyga kitų gyvenimais džiaugtis ir iš jų mokytis sugebantiems žmonėms.

**PROF. ALVYDAS JOKUBAITIS**



„VYGAUDAS AI“  
ATSAKYS Į JŪSŲ KLAUSIMUS

